

Stekelvarken

Het meest opvallend aan stekelvarkens zijn natuurlijk de stekels. Normaal gesproken liggen de stekels plat, maar als er gevaar dreigt, zet het stekelvarken zijn stekels direct recht omhoog. Hij lijkt dan wel twee keer zo groot! Als stekelvarkens geboren worden zijn de stekels nog zacht, pas na een week worden de stekels hard.

Paspoort gegevens

Stekelvarken

Hystrix spp.

Verspreiding:

verschillende soorten stekelvarkens verspreid over Zuid-Europa, heel Afrika (maar niet in woestijnen), zuidoost-centraal Azië en delen van het Midden Oosten
zaden, wortels, knollen, vruchten, noten en gewassen
soms ook insecten en kleine dieren

Voedsel:

Leeftijd:

ongeveer 15 jaar, in dierentuinen tot 20 jaar

Gewicht:

10-30 kg

Draagtijd:

3 tot 4 maanden (afhankelijk v/d soort)

Aantal jongen per keer:

1-4 jongen per keer, gemiddeld 2

IUCN-status:

niet bedreigd

Hoe zie ik er uit?

Niet zien maar horen

Stekelvarkens zijn geen varkens, maar knaagdieren.

Ze zijn familie van de cavia en de capibara.

Knaagdieren hebben grote, scherpe voortanden waarmee ze goed kunnen knagen. Stekelvarkens

kunnen 60-93 cm lang worden (de staart niet meegerekend) en 10 tot 30 kilo wegen. De

verschillende soorten stekelvarkens zijn donkerbruin tot zwart met wit gekleurd. Ze hebben kleine ogen

en kunnen slecht zien. Met hun kleine oren kunnen

ze wél heel goed horen. Ook kunnen ze goed

ruiken. Sommige soorten hebben tastharen op de

kop. Hun poten zijn kort en sterk en ze hebben grote voeten. Aan zowel voor- als achterpoten zitten sterke, scherpe nagels om te kunnen graven.

Stekelige wapens

Het meest opvallend aan het stekelvarken zijn natuurlijk de stekels. Dit zijn een soort aangepaste haren. Hiermee kan het stekelvarken zichzelf beschermen tegen

roofdieren. Stekelvarkens hebben verschillende soorten stekels verspreid over het lichaam: lang of kort, hard of zacht, hol of plat, dik of dun. De langste stekels liggen in de nek en op het achterlijf. Deze stekels kunnen wel 35-40 cm lang worden!

Normaal gesproken liggen de stekels plat over het lichaam, maar als er gevaar dreigt zet het stekelvarken ze recht overeind. Hij lijkt dan wel twee keer zo groot, waardoor roofdieren worden afgeschrikt. Ook rammelt het stekelvarken flink met zijn stekels, en maakt zo veel lawaai. Als dit niet genoeg is om de vijand te verjagen, gaat het stekelvarken in de aanval. Hij loopt dan achteruit of zijwaarts in de richting van zijn

vijand. De stekels kunnen diepe wonden veroorzaken. Ze zijn niet giftig, maar doordat er veel bacteriën op zitten, kunnen de wonden wel flink gaan ontsteken. Hierdoor sterven zelfs leeuwen en hyena's soms nadat ze zijn aangevallen door een stekelvarken. Roofdieren bedenken zich dus wel twee keer voordat ze een stekelvarken zullen aanvallen!

Er wordt wel eens gezegd dat stekelvarkens hun stekels af kunnen schieten, maar dit is niet waar. De stekels laten gemakkelijk los, en groeien daarna ook snel weer aan. Door de kleine weerhaakjes die aan de stekels zitten, krijgt de vijand de stekels maar moeilijk uit zijn huid.

Waar woon ik?

Verschillende soorten

Er zijn drie soorten stekelvarkens die binnen de *Hystrix* familie van stekelvarkens. Het Noord Afrikaans stekelvarken (*Hystrix cristata*) komt voor in Zuid-Europa (vooral Italië) en langs de noordkust en in het noordoosten van Afrika. Het Zuid Afrikaans stekelvarken (*Hystrix africae australis*) vind je ten zuiden van de Sahara in bijna heel Afrika, maar niet in het zuidwesten. Het Indisch gekuifd stekelvarken (*Hystrix indica*) leeft in zuidoost-centraal Azië en in delen van het Midden Oosten.

Niet kieskeurig

Stekelvarkens leven op de grond. Ze komen voor op savannes, in bosgebieden en rotslandschappen. Maar ook op akkers van boeren voelen ze zich prima thuis. Overdag slapen stekelvarkens in een hol. Soms graven ze hun eigen hol uit, maar meestal gebruiken ze de holen van andere dieren, grotten, holle bomen of oude boomstronken als nestplaats. Soms zijn meerdere holen samengevoegd tot één groot 'huis'.

Wat eet ik?

Knagen, knagen en nog eens knagen...

Stekelvarkens zijn knaagdieren. Om goed te kunnen knagen hebben ze een extra groot kaakbeen en sterke kauwspieren. Hun voortanden zijn lang en scherp en hebben geen wortel, waardoor ze het hele leven doorgroeien. Om de tanden af te laten slijten en scherp te houden, knagen stekelvarkens regelmatig aan boombast en aan botten van dode dieren. Uit deze botten halen ze ook belangrijke mineralen als kalk (voor de opbouw van de stekels) en fosfor.

Nachtelijke tochten

Stekelvarkens gaan 's nachts op zoek naar voedsel, overdag slapen ze in een hol. Tijdens zo'n nachtelijke tocht lopen ze soms wel 15 km. Ze eten allerlei planten,

zaden, wortels, knollen, vruchten en noten. Maar ze eten ook insecten, en soms zelfs kleine dieren als kikkers, of aas. Als ze de kans krijgen, knagen stekelvarkens ook graag aan gewassen van boeren zoals pinda's, (zoete) aardappels, maïs, banaan, ananas, bonen, meloen en mango. Boeren die hun gewassen willen beschermen jagen daarom op stekelvarkens.

Mijn familie en ik

Kleine families

Stekelvarkens leven in kleine familiegroepjes met een vader, een moeder en hun jongen. Moeder stekelvarken krijgt ongeveer één keer per jaar één tot vier jongen.

Zachte stekels

Na een draagtijd van 93 tot 112 dagen worden de jongen geboren in een nest onder de grond. Ze hebben bij de geboorte een vacht van zachte stekels. Ongeveer een week na de geboorte worden de stekels hard, dan gaan de jongen ook met hun moeder mee naar buiten. De jongen kunnen na 2-3 weken al zelf eten, maar blijven toch nog 3-4 maanden bij hun moeder drinken. Moeder en vader verzorgen de jongen samen. Als er ook nog oudere jongen uit een eerder nest zijn, helpen zij ook mee met het verzorgen van de nieuwe jongen.

Help!

Geen makkelijke prooi

Stekelvarkens worden gegeten door roofdieren als hyena's, wilde katten, roofvogels en pythons. Maar dankzij hun stekels kunnen ze zich goed verdedigen tegen roofdieren en zijn ze geen makkelijke prooi om te vangen.

Plaag of geluksbrenger?

Stekelvarkens knagen graag aan gewassen van boeren, ze worden daarom ook wel eens als plaagdier gezien. Boeren willen hun gewassen beschermen, en schieten daarom weleens een stekelvarken dood. Maar mensen jagen ook op stekelvarkens vanwege het vlees, dat heel lekker schijnt te zijn. De stekels worden door mensen gebruikt als versiering, en sommige mensen geloven dat de stekels geluk brengen. Ondanks alles zijn stekelvarkens (nog) niet echt bedreigd.

Wist je dat...

- ... stekelvarkens goed kunnen zwemmen?
- ... er heel veel verschillende soorten stekelvarkens zijn? De stekelvarkens die hierboven staan beschreven leven in Afrika, Europa en Azië. Zij leven vooral op de grond. Maar ook in Noord- en Zuid-Amerika komen stekelvarkens voor. De Amerikaanse stekelvarkens leven vooral in bomen.

Filmpjes

[Filmpje jonge stekelvarkens in GaiaZOO](#)

[Filmpje van National Geographic van stekelvarken tegen leeuw](#)

Op [de filmpjes op de website van ARKive](#) zie je dat stekelvarkens 's nachts actief zijn en hoe ze roofdieren op een afstandje houden.

Wil je weten, in welke dierentuin je deze diersoort in het echt kunt zien, gebruik dan de 'Dierzoeker' op www.nvddierentuinen.nl.